

DENİZ HUKUKU BAKIMINDAN FİLİSTİN

Filistin meselesi, uzun yıllardır uluslararası hukukun en tartışmalı ve çözümsüz alanlarından biri olarak gündemde yer almaktadır. Bu sorun çoğunlukla kara egemenliği, sınırlar, işgal hukuku ve insan hakları ihlalleri bağlamında ele alınmakta; deniz yetki alanları ve deniz hukuku boyutu ise ikincil hatta çoğu zaman ihmal edilen bir unsur olarak kalmaktadır. Oysa Filistin'in özellikle Gazze Şeridi aracılığıyla Doğu Akdeniz'e kıyıdaş olması, meseleyi uluslararası deniz hukuku ve deniz jeopolitiği açısından da değerlendirmeyi zorunlu kılmaktadır.

Filistin'in devlet olarak hukuksal statüsü günümüzde tartışmalıdır ancak bu tartışma onun deniz yetki alanını oluşturmasını engellemektedir. Hukuki açıdan bir yere devlet demek için üç temel unsur ihtiyaç vardır; belirli bir toprak parçası, halk olarak nitelendirilebilecek sürekli bir insan topluluğu ve bu sınırlar üzerinde o insan topluluğunu egemenliği altında bulunduran siyasi iktidar. Filistin devleti bunların üçüne de sahiptir. Harita üzerinde parçalı bir yapıda da olsa hala belirli bir toprak parçasına sahiptir, belirli bir halkı vardır ve bu halkın başında duran bir devlet başkanları vardır. Bu durum uluslararası hukukta Filistin'in Deniz alanı anlaşmaları yapma kapasitesini güçlendirmektedir. Dolayısıyla bir deniz yetki alanı anlaşması Filistin ile yapılabileceği gibi bunun hukuki bir engeli görülmemektedir.

Uluslararası deniz hukuku, kıyıdaş devletlere münhasır ekonomik bölge (MEB) ve kıta sahanlığı üzerinde araştırma ve çıkarma faaliyetlerine dayalı egemen haklar tanıır. Bu haklar, deniz altı kaynaklarını işletme, balıkçılık faaliyetlerinde bulunma ve deniz ticaretini düzenleme imkânı gibi hakları içerir. Bir devletin denize kıyısı olması, onun bu hakları fiilen kullanabilmesinin ön şartıdır; bu bağlamda Doğu Akdeniz'e kıyıdaş olan Filistin de benzer haklardan yararlanabilmelidir.

Ancak Filistin'in Akdeniz boyunca bir kıyı şeridi olmasına rağmen, deniz faaliyetleri siyasi ve idari koşullar nedeniyle özel statü altındadır. Gazze Şeridi boyunca kıyı bölgesi Akdeniz'e erişim sağlar ancak fiilen İsrail'in güvenlik kontrolü altındadır. Bu nedenle, Filistin'in deniz yetki alanı uluslararası denizcilik hukuku kapsamında, özellikle Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (BMDHS) kapsamında benzersiz (sui generis) bir statüye sahiptir. Üstelik Filistin kendi limanlarını tam olarak kontrol edemediği için, deniz taşımacılığı büyük ölçüde İsrail (Aşdod) ve Mısır (El-Ariş) limanlarına dayanmaktadır.

Doğu Akdeniz'de keşfedilen doğalgaz sahaları, hidrokarbon ve gaz hidrat yatakları bölge devletleri için stratejik ekonomik değere sahiptir. Filistin kıyılarına yakın deniz alanlarında da doğal gaz rezervleri olduğu bilinmektedir. Bu durumda Filistin'in deniz yetki alanlarının hukukun tanınması, uluslararası deniz hukukunun kaynaklara erişim ve paylaşım ilkeleri çerçevesinde Filistin'e ekonomik fırsatlar sağlayabilir. Hatta Tümamiral Cihat Yayıcı'ya göre, bu tür bir anlaşma sadece denizden kaynak sağlama değil, aynı zamanda Filistin'in egemenlik haklarını pekiştirme ve gelecek nesillere bırakılacak bir "ekonomik miras" oluşturabilme kapasitesine sahiptir.

Filistin'in deniz yetki alanı kullanma potansiyelinin önündeki en önemli engellerden biri ise, fiili deniz abluka uygulamalarına bağlı politik ve güvenlik kısıtlamalarıdır. İsrail, açık denizde bile denizden Filistin'e ulaşımı engelleyen bir strateji izlemektedir. Bu durum, hukuki hakların fiilen uygulanmasında ciddi zorluklar yaratmaktadır. Ancak İsrail'in bu tarz hukuka aykırı engellemeleri, uluslararası hukukun tanıdığı deniz alanı oluşturma hakkını ortadan kaldırmamakta, yalnızca uygulanmasını zorlaştırmaktadır. Filistin'in uluslararası teamüllere ve kurallara göre hakkı olan deniz yetki alanı hakları, her ne kadar kullanılması hukuka aykırı olarak engellense de, saklı kalmaktadır.

Özetle, Filistin'in deniz hukuku bakımından önemi, uluslararası deniz hukukunun MEB ve kıta sahanlığı ilkeleri çerçevesinde değerlendirilmelidir. Hukuki statüsü, denizden komşu olduğu coğrafi gerçeklik ve Doğu Akdeniz'deki stratejik kaynaklar, Filistin'in deniz yetki alanı oluşturmasının gerekçelerini güçlendirmektedir. Filistin'in deniz haklarını fiilen kullanabilmesinin önündeki politik ve güvenlik engelleri de uluslararası hukuk ve diplomasi süreçlerinde çözüm bekleyen birer parametredir.

KAYNAKÇA:

<https://www.bing.com/videos/riverview/relatedvideo?q=temel+deniz+hukuku+cihat+yayc%c4%b1&&mid=FC43972A97D6B27D8CA6FC43972A97D6B27D8CA6&FORM=VCGVRP>

<https://www.indyturk.com/node/369741/t%C3%BCrki%CC%87yeden-sesler/cihat-yayc%C4%B1-filistin-mutabakat%C4%B1n%C4%B1n-ayr%C4%B1nt%C4%B1lar%C4%B1n%C4%B1-ilk-kez-independent>

[Filistin Denizcilik Hukuku - Cosmos Legal](#)